

1 pav. Šurfas 16. K. Duderio nuotr.
Fig. 1. Test Pit 16.

žalios spalvos drumsta glazūra bei ornamentuoto augaliniu ornamentu, fragmentas. Tipologiškai šie radiniai priskiriami XVII a.

Šurfe 13, tirtame Skongalio g. 23A, apie 1,9 m gylyje fiksuotas XVIII a. datuojamas kultūrinis sluoksnis. Tamsiai pilkos spalvos sąnašinio smėlio viršutinėje dalyje, 1,9–2,4 m gylyje rasta keletas redukcinėje aplinkoje degtų indų duženų, kurių molio masė liesinta smulkios frakcijos mineralinėmis priemaišomis. Taip pat rasta oksidacinėje aplinkoje degtų indų fragmentų, kurių molio masė liesinta smulkios frakcijos mineralinėmis priemaišomis. Keletas puodynių kaklelių buvo dengti žalsva bei žalsvai ruda glazūra. Be šių radinių, fiksuotas vienas koklio kaklelio fragmentas, kuris buvo apibėgęs tamsiai žalios spalvos drumsta glazūra. Šie radiniai gali būti datuojami XVIII a.

Šurfe 16, tirtame Smilgos g. 5, 50–70 cm gylyje fiksuotas XVII–XVIII a. priskirtinas kultūrinis sluoksnis, kuris tęsėsi iki 1,3 m gylio nuo dabartinio žemės paviršiaus (1 pav.). Jame rasta oksidacinėje aplinkoje degtos neglazūruotos keramikos fragmentų bei indų duženų, dengtų žalios spalvos drumsta glazūra. Taip pat rasta redukcinėje aplinkoje degtos keramikos fragmentų bei keletas stiklinių butelių fragmentų, skaldytų gyvulių kaulų. Pagal aptiktus radinius šis sluoksnis priskirtas XVII–XVIII a. 1,3 m gylyje fiksuotas tamsiai pilkos spalvos žemės sluoksnis, kurio viršutinėje dalyje rasta skaldytų gyvulių kaulų, oksidacinėje aplinkoje degtos keramikos, kurios molio masė buvusi liesinta vidutinio stambumo frakcijos mineralinėmis priemaišomis, bei prastai išdegtų indų duženų, kurių molio masė liesinta vidutinio stambumo frakcijos mineralinėmis priemaišomis. Remiantis stratigrafija ir anksčiau aprašytais radiniais, šis sluoksnis priskirtinas XVII a.

Kituose šurfuose ir žvalgytose trasose fiksuoti permaišyti arba XX a. sluoksniai.

The Excavation in Kėdainiai Old Town

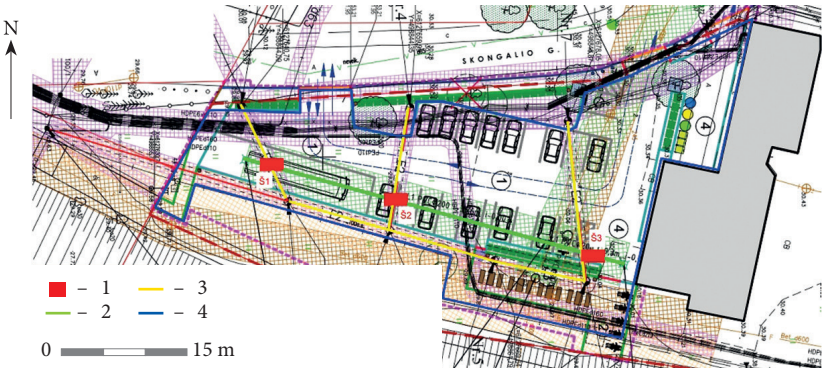
In 2018, 18 test pits (a total of 54.25 m^2) were excavated and a survey was conducted in 1661 m^2. During the excavation, a 17th–18th-century cultural layer was unearthed in Test Pits 1, 13, and 16 (Fig. 1). Some hand thrown potsherds and stove tile fragments as well as shards of a bottle and window glass were found in the cultural layer horizon.

Vytautas Juškaitis

Didžiosios Rinkos aikštė 5

2018 m. Kėdainių mieste, sklypo Didžiosios Rinkos aikštė 5 P dalyje, prieš vykdant automobilių stovėjimo aikštelės statybos darbus, atlikti žvalgomieji tyrinėjimai ir archeologiniai žvalgymai (1 pav.).

2006 m. apie 40 m į Š nuo tyrimų vietos, Didžiosios Rinkos aikštė 9, 11, tyrimus atliko A. Juknevičius. Ištirtas 208 m^2 plotas. Tiriamoje

1 pav. Situacijos planas: 1 – šurfų vietos ir numeriai; 2 – lietaus kanalizacijos tranšėja – žvalgymų vieta; 3 – elektros kabelio tranšėja – žvalgymų vieta; 4 – paviršiaus nukasimo vieta – žvalgymų vieta. V. Juškaičio brėž.

Fig. 1. Situation plan: 1 – test pit locations and numbers; 2 – the storm drain trench – monitored location; 3 – the electric cable trench – monitored location; 4 – the site of surface digging – monitored location.

vietoje XX a. II pusėje statant garažus, tiesiant komunikacinius įvadus, didesnė XV–XIX a. kultūrinio sluoksnio dalis sunaikinta. XIX a. sluoksnis (32–60 cm storio) aptiktas 30–40 cm gylyje. Jį sudaro statybinis laužas ir juodžemis. XVI–XVII a. sluoksnis atkastas 50–60 cm gylyje. Jis 38–50 cm storio. XV a. sluoksnis atkastas 80–90 cm gylyje. Jame aptikta medinės statybos pėdsakų. Pirminis natūralus paviršius tiriamoje vietoje slūgso 1,2 m gylyje (*ATL 2006 metais*, 2007, p. 318–320).

2007 m. apie 10–40 m į V, PV nuo tyrimų vietos, Skongalio g. 1, tyrimus atliko A. Juknevičius. Ištirtas 121,2 m² plotas, atkastas 1,2–1,7 m kultūrinis sluoksnis su XVI–XIX a. I pusės horizontais. XIX a. pabaigoje – XX a. I pusėje sklype stovėjo 4 pastatai. Sklypo viduryje buvo grįstas kiemas. Kiemo paviršius buvo 70–80 cm žemiau dabartinio paviršiaus. Sklypo paviršius XVII a. buvo 1,1 m žemiau dabartinio. Užstatymo liekanų XVII a. horizonte nerasta. Jas sunaikino XIX a. statybos. Ankstyviausias kultūrinis sluoksnis datuojamas XV–XVI a. Jį sudaro 10–20 cm storio juodžemis, persimaišęs su priesmėliu. Sluoksnis atkastas sklypo Š dalyje, kuri buvo sausesnė. Statybų liekanų sluoksnyje nerasta. Sklypo paviršius XV–XVI a. buvo 1,3 m žemiau dabartinio (*ATL 2007 metais*, 2008, p. 339–340).

2018 m. tirta sklypo dalis yra Kėdainių senojo miesto vietos centrinėje dalyje, Nevėžio upės dešiniajame krante. Sklypas yra į PR nuo Didžiosios Rinkos aikštės. Jo vietoje žemės paviršius lygus. Sklypo dalis, kurioje vykdomi tyrimai, netaisyklingos formos, orientuota Š–P kryptimi, 52x11–35 m dydžio (1030 m²). Iš pradžių būsimos lietaus kanalizacijos ir elektros kabelių tranšėjų vietoje atlikti žvalgomieji tyrinėjimai, kurių metu ištirti trys 2x1 m dydžio šurfai (6 m²).

Šurfas 1 tirtas būsimos lietaus kanalizacijos tranšėjos P dalyje, jis 2x1 m dydžio. Po velėna aptiktas 15–20 cm storio pilko smėlio su stambiu žvyru sluoksnis (2 pav.), kuriame buvo XX a. datuojamų radinių. Po šiuo sluoksniu buvo 0,8–1 m storio supiltinis smulkaus priesmėlio ir smėlio sluoksnis, kurio apatinėje dalyje aptikta XX a. datuojamų radinių: molinių, fajanso ir porceliano indų šukių, stiklinių bute-

lių šukių, metalinis antpirštis, plytų fragmentų. Po šiuo sluoksniu 1–1,2 m gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus buvo smulkaus pilko smėlio sluoksnis, kuriame aptikta XVII–XX a. pradžios datuojamų radinių: buitinės keramikos, stiklinių butelių, stiklinio lango šukių, geležinė vinis, 1666 m. Lenkijos Karalystės Jono Kazimiero šilingas. Šis sluoksnis tirtas iki 1,55 m gylio. Šurfo PV kampe iškastas kasinys, kuriame įsigilinus iki 2,15 m nuo dabartinio žemės paviršiaus, tęsėsi tas pats pilko smėlio sluoksnis. Kadangi giliau kasti nepavyko, įžemį nuspręsta pasiekti geologiniu grąžtu. Išgręžus iki 2,65 m nuo dabartinio žemės paviršiaus, aptiktas smulkus gelsvas smėlis, tikėtina – įžemis.

Šurfas 2 tirtas centrinėje būsimos lietaus kanalizacijos tranšėjos dalyje, jis 2x1 m dydžio. Po velėna aptiktas 1,55–1,6 m storio kultūrinis sluoksnis, datuojamas XIX–XX a. Po šiuo sluoksniu 1,6–1,7 m gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus buvo 5–15 cm storio smulkaus pilko smėlio sluoksnis su XVIII–XIX a. datuojamais radiniais: buitine keramika, čerpių fragmentais, stiklinės taurės kojele, neaiškios paskirties geležiniu dirbiniu. Tai XVIII–XIX a. pradžios buvęs žemės paviršius. Fiksuotas šio sluoksnio nuolydis iš V į R. Po juo 1,65–1,85 m gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus fiksuotas smulkaus rusvo smėlio įžemis.

2 pav. Šurfo 1 sienelė. V. Juškaičio nuotr.
Fig. 2. The wall in Test Pit 1.

Šurfas 3 tirtas Š būsimos lietaus kanalizacijos tranšėjos dalyje, jis 2x1 m dydžio. Kasant šurfą po 20–30 cm storio smulkaus žvyro su akmenukais ir skalda sluoksniu aptikti XX a. II puse datuojami lietaus ir kanalizacijos perkasimai. Šurfo Š dalyje perkasimas tęsiasi iki 75 cm gylio nuo dabartinio žemės paviršiaus, o šurfo P dalyje – iki 1,6 m gylio. Šurfo Š dalyje, 75 cm gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus aptiktas 65–80 cm storio pilko smėlio, maišyto su žvyru, sluoksnis. Jame buvo rusvo molio plytų fragmentų, fajanso lėkščių šukių, geležinės skardos fragmentas, medžio anglių, o viršutinėje sluoksnio dalyje, 0,75–1 m gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus – akmens anglių. Šis sluoksnis datuojamas XIX a. – XX a. viduriu. Šurfo Š dalyje po pilko smėlio, maišyto su žvyru, sluoksniu 1,4–1,75 m gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus aptiktas įžemis – smulkus rusvas smėlis.

Baigus tirti šurfus, automobilių stovėjimo aikštelės įrengimo vietoje atlikti archeologiniai žvalgymai. Iš viso žvalgytas 1030 m² dydžio plotas. Iš pradžių būsimos automobilių stovėjimo aikštelės vietoje nukastas 35–50 cm storio sluoksnis. Pradėta kasti nuo būsimos automobilių stovėjimo aikštelės P dalies ir kasta link Š. Žemės kasimo darbai vykdyti mechanizuotai. Didžioji dalis radinių, aptiktų vykdant archeologinius žvalgymus, datuojami XX a. II puse: tai viela, vinys, plytos, buitinė keramika ir t. t. Tačiau aptikta ir ankstesniais laikais datuojamų radinių: buitinės keramikos šukių, plokštinių koklių fragmentų ir Švedijos karalystės Karolio XI

Rygos miesto šilingas. Būsimos automobilių stovėjimo aikštelės vietoje nukasus viršutinę kultūrinio sluoksnio dalį, datuojamą XX a., atlikti žvalgymai kasant tranšėjas lietaus kanalizacijai ir elektros kabeliams. Iš pradžių mechanizuotai iškasta 46 m ilgio, 80 cm pločio lietaus kanalizacijos tranšėja iki 0,7–1,2 m gylio. Ją žvalgant aptikta XX a. datuojamų radinių.

Didžiosios Rinkos Sq. 5

In 2018, an evaluation (three test pits totalling 6 m²) was conducted on the plot at Didžiosios Rinkos Sq. 5, Kėdainiai (Fig. 1). A 1.4–2.65 m thick cultural layer was found in the test pits (Fig. 2). Layers destroyed in the second half of the 20th century were discovered in the N part; a cultural layer dating to the 18th – early 20th century and containing isolated 17th–18th-century finds was discovered under part of the upper cultural layer from the second half of the 20th century (to a depth of 0.6–1.2 m from the present ground's surface) in the S and central parts of the utility trench. After the excavation of the test pits, the parking lot construction work was monitored in a 1030 m² area, resulting in the discovery of a 20th-century cultural layer containing isolated 17th–19th-century finds.

Vytautas Juškaitis

Josvainių gatvė 5A

2018 m. Kėdainių mieste, sklype Josvainių g. 5A, prieš vykdant automobilių stovėjimo aikštelės statybos darbus atlikti žvalgomieji tyrinėjimai ir archeologiniai žvalgymai (1 pav.). Iki šiol artimoje šio sklypo aplinkoje tyrimai nevykdyti. Apie 100 m į Š nuo tyrimų vietos 1999 m. tyrimus atliko A. Juknevičius. Ištirtos 9 perkasos, kurių bendras plotas 158 m². Aptiktas iki 2,1 m storio kultūrinis sluoksnis su XV–XX a. datuojamais radiniais (*LIIR*, f. 1, b. 3437).

Tiriama sklypo dalis yra Kėdainių senojo miesto vietos archeologinės vietovės centrinėje dalyje, vidiniame kieme. Sklypas, kuriame vykdyti tyrimai, beveik stačiakampio formos, orientuotas ŠV–PR kryptimi, 50x24 m dydžio (apie 1150 m²).

Iš pradžių atlikti žvalgomieji tyrinėjimai, kurių metu ištirti 7 šurfai (15 m²). 6 šurfai išdėstyti tolygiai po visą sklypą, o vienas šurfas – lietaus kanalizacijos vietoje už sklypo ribų, Josvainių g. važiuojamojoje dalyje. Žvalgomųjų tyrinėjimų metu sklype Josvainių g. 5A po XIX–XX a. datuojamu kultūriniu sluoksniu, kurio storis 1,05–1,25 m, aptikta įgilintų objektų: duobių ir stulpaviečių su XVII–XVIII a. datuojamais radiniais.

Šurfas 1 tirtas būsimos automobilių stovėjimo aikštelės V dalyje, jis 1,5x1,5 m dydžio. Po velėna aptiktas 60–65 cm storio XX a. pabaiga – XXI a. pradžia datuojamas kultūrinis sluoksnis. Po juo, 65–70 cm gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus, aptiktas smulkaus pilko smėlio sluoksnis, kurio storis siekė 45–50 cm. Jame aptikta XVII–XX a. datuojamų radinių: buitinės keramikos šukių, koklių fragmentų. 1,15–1,2 m gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus buvo įžemis – rusvas molis. Šurfo PV kampe įžemyje atsidengė *duobės 1* kontūras, kurios dydis neaiškus, nes dalis jos tęsiasi už šurfo ribų. Duobės 1 užpildas – smulkus pilkas smėlis. Preparuojant duobę aptikta XVII–XVIII a. datuojamų radinių: buitinės keramikos ir dubeninių koklių šukių, neaiškios paskirties geležinių dirbinių. Padarius pjūvį paaiškėjo, kad duobės 1 dugnas yra 1,45 m gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus.

Šurfas 5 tirtas būsimos automobilių stovėjimo aikštelės R dalyje, jis 1,5x1,5 m dydžio. Po velėna aptiktas 45–55 cm storio smulkaus šviesiai pilko smėlio sluoksnis su XX a. datuo-